

Lauku glābšanai piedāvā attālināto darbu

Antra GABRE, tālr. 67886752

Statistikas dati jau tagad apliecina, ka Latvijas lauki noveco, bet atsevišķi reģioni jau ir tikpat kā izmiruši un turpina to darīt. Tur pat pārcelšanās pabalstus diez vai būs kam maksāt.

Šā gada sākumā vislielākais iedzīvotāju blīvums ir reģistrēts Salaspils un Stopiņu novados, liecina Valsts reģionālās attīstības aģentūras apkopotie statistikas dati. Salaspils novadā uz vienu kvadrātkilometru bija 199 cilvēki, Stopiņu novadā – 190 cilvēku. Nedaudz mazāk – 155 cilvēki uz kvadrātkilometru – dzīvo Mārupes novadā. Savukārt no republikas nozīmes pilsētām vislielākais iedzīvotāju blīvums šā gada sākumā bija Rīgā – 2300 cilvēku uz vienu kvadrātmētru, vismazākais Jūrmalā – 560,8 cilvēki.

Vismazākais iedzīvotāju blīvums ir Latgalē un Kurzemē. Jāvērtē, ka atsevišķi no-

vadi jau tradicionāli bijuši mazapdzīvoti, bet mazā dzimstība un iedzīvotāju pārcelšanās uz citu dzīvesvietu gan Latvijas mērogā, gan ārpus valsts situāciju vēl vairāk pasliktinājusi. Piemēram, Rucavas novadā vienu kvadrātkilometru apdzīvo vidēji 4,4 cilvēki, Rugāju novadā – 5,1 cilvēks, bet Ventspils novadā – 5,4 cilvēki.

Reģioni noveco

Par teritorijas novecošanos liecina demogrāfiskā slodze – rādītājs, kas raksturo bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecību pret darbības vecuma iedzīvotājiem. Vislielākās demogrāfiskās slodzes koeficients šā gada sākumā bijis Varakļānu novadā – 604,3, bet kopumā visos novados vidējais demogrāfiskās slodzes koeficients ir 519,4.

Rucavas novada domes izpilddirektors Guntis Rolis saka – novada demogrāfisko situāciju viņš pētījis jau iepriekš neatkarīgi no šā gada statistikas datiem. Iedzīvotāji

izzuduši strauji – Rucavā 20. gadsimta sākumā latviešu draudzēs bijis apmēram 9800 cilvēku un tolaik bija 20 ciemu. Nu ir pieci. 1936. gadā pagastā bija saskaitīti 5000 cilvēku, sociālisma laikā 2500, bet tagad Rucavā un Dunalkā mīt ap tuveni 2000 cilvēku.

Cer uz valdību

G. Rolis atzīst: «Manuprāt, process ir neatgriezenisks.» Zvejniekiemos dzīvo galvenokārt veci cilvēki, jauno kļūst mazāk un mazāk. Novada teritorija ir liela, pašvaldība cenšas to uzturēt kārtībā un kaļ plānus attīstībai, balstoties uz tūrismu, tomēr palaujas arī uz valdības ilgtermiņa programmu. Ar piebildi – ja tāda būtu... Tagad piejūras zonā lietuvisi izpērk īpašumus, bet iekšzemē mājas brūk.

«Tas ir valstiski risināms, bet kā?» vaicā G. Rolis. «Cenšamies ar jauniešiem uzturēt saikni, uzskatām, ka mums jāuztur lokālpatrio-

tisms. Strādājam ar tiem, kas ir palikuši, kā nu varam. Et-nogrāfiskajos centros kopjam tradīcijas. Nav bezcerīgi, tur jaunieši nāk. Bet cik tad viņu ir? Ja būtu valstiska programma, piemēram, piešķirtu viņiem zemi par velti, lai būvē māju, ja vēlas atgriezties. Manuprāt, valdība baidās pateikt, ka karalis ir plīks,» situāciju Rucavas novadā un Labklājības ministrijas ierosināto pārcelšanās pabalstu ieceri vērtē G. Rolis.

Piedāvā alternatīvu

Attālinātā darba centru izveide šķiet daudzsološs risinājums Latvijai, *Neatkarīgajai* uzsver Alise Vītola, Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Tautsaimniecības un reģionālās ekonomikas institūta zinātniskā asistente. Jau tagad Latvijā daļu darba attālināti veic vismaz 12 procentu nodarbināto, kas ir ceturtais augstākais rādītājs Eiropas Savienībā. RTU pētnieki piedalās starptautiskā pētniecības projektā, kura laikā –

līdz 2014. gadam – sadarbībā ar pašvaldībām meklē jaunus risinājumus attālinātā darba attīstībai Latvijas lauku reģionos. Projektā kopumā iesaistīti dalībnieki no desmit Eiropas Savienības valstīm, noslēgumā tiks sagatavots plāns attālinātā darba centru izveidei un darbībai Latvijā. Latvijā projektā aktīvi iesaistījušās Limbažu un Balvu novada pašvaldības.

Pirmie rezultāti – jau šovasar

Lauku teritorijas visā Eiropā saskaras ar iedzīvotāju skaita samazināšanos. «Tiek prognozēts, ka, turpinot palielināties tradicionālo lauku nozaru produktivitātei līdz vidējam Eiropas līmenim, darba vietu skaits Latvijas laukos turpinās samazināties. Un darba iespējām neapšaubāmi ir ļoti būtiska ietekme, pieņemot lēmumu par dzīvesvietu. Bet vai tas nozīmē, ka lauku dzīvesveids izzudīs? Līdz ar pārmaiņām ekonomikas raksturā un darba or-

ganizācijā mainās arī vietas nozīme. Resursu koncentrācija lielpilsētās sniedz būtiskas priekšrocības ekonomikas attīstībai. Taču informācijas un komunikāciju tehnoloģijas ļauj koncentrāciju sasniegt ne tikai fiziskā, bet arī virtuālā jeb digitālā ceļā,» skaidro A. Vītola. Paredzams, ka attālinātais darbs kļūs par arvien biežāk izmantoto alternatīvu. Pašlaik gan lauku teritorijas problēmas sagādā nepietiekama interneta pieejamība.

RTU pētnieki šovasar plānojuši aptaujāt Limbažu un Balvu novadu iedzīvotājus, lai noskaidrotu viedokli par attālinātā darba attīstības iespējām, kā arī uzņēmējus Latvijas mērogā. Tiks izvērtēts, piemēram, cik naudas izteiksmē iegūtu pašvaldība un sabiedrība kopumā, izveidojot attālinātā darba centru u. tml. Jau šoruden notiks seminārs pašvaldībām un ministrijām, lai iepazīstinātu ar citu valstu pieredzi, stāsta A. Vītola. ■